

Intens, complex en gedreven

Hoogbegaafde kinderen... wat een voorrecht! God heeft hen veel kennis en kwaliteiten gegeven die ze mogen gebruiken. Deze kinderen zijn te vergelijken met een vlinder, zoveel verschillende aspecten en zoveel verschillende kleuren. Niet één hoogbegaafde leerling is te vergelijken met een andere hoogbegaafde.

Maar hoogbegaafde kinderen brengen niet alleen vreugde met zich mee. Er kunnen grote zorgen zijn rondom het welzijn van kinderen en de opvoeding gaat meestal niet vanzelf. In deze lezing willen we nadenken over opvoedbehoeften, communicatie en gezin.

Opvoedbehoeften

Een kind heeft verschillende opvoedbehoeften. De belangrijkste wil ik kort bespreken.

- Autonomie
- Gelijkwaardigheid
- Begrip en respect
- Zelfredzaamheid
- Verantwoordelijkheid
- Normen en waarden
- Veiligheid
- Gezondheid

Autonomie

Uit veel gesprekken met kinderen blijkt dat zij een enorme behoefte hebben aan autonomie. Dit kan strijden met het gevoel dat wij als ouders hebben dat wij beslissen wat er gebeuren moet. Wij hebben als ouders het gezag over onze kinderen. Toch is het belangrijk om uw kind autonomie te geven binnen de kaders die de ouders zelf geven. Autonomie is belangrijk om kinderen steeds meer te leren om zelfstandig te zijn en om zelf verantwoordelijkheid te worden voor keuzes die gemaakt worden. Het is vanzelfsprekend dat er bij het geven van autonomie rekening gehouden wordt met de leeftijd van het kind.

Gelijkwaardigheid

Het is heel herkenbaar dat er regelmatig conflicten zijn bij het stellen van regels als dit vanuit autoriteit gebeurt. Veel kinderen geven aan dat zij niet snappen dat regels wel voor hen gelden en niet voor bijvoorbeeld hun ouders. Dit strijdt met hun rechtvaardigheidsgevoel. Op het moment dat ouders en kinderen samen regels opstellen die voor iedereen gelden, levert dit wederzijds respect op bij naleving.

Begrip en respect

Kinderen moeten leren dat er gezagsverhoudingen zijn zowel thuis als op school. Vanuit Bijbels oogpunt worden ouders opgeroepen om kinderen op te voeden en hen te leiden totdat zij zelf de verantwoordelijkheid over kunnen nemen. Dit betekent dat van kinderen geëist mag worden dat zij respectvol zijn.

Ouders worden ook opgeroepen om de gevoelens, gedachten en behoeften van kinderen serieus te nemen, hoe klein kinderen ook zijn. Dit betekent niet dat zij in alles hun zin krijgen! Op het moment dat er geluisterd wordt, voelen kinderen zich begrepen en hebben ze meer begrip voor de uitleg van ouders.

Zelfredzaamheid

Het doel van opvoeden is dat onze kinderen leren zelfstandig te worden. Zelfredzaamheid begint al op jonge leeftijd, niet alleen voor hoogbegaafde kinderen maar ook voor alle anderen kinderen. Dit is vaak erg moeilijk. We willen onze kinderen behoeden voor teleurstellingen en verdriet en proberen vaak de moeilijkheden waar zij tegenaan lopen, als ouder zelf op te lossen. Op deze manier blijven onze kinderen afhankelijk van ons. Een mooi woord hiervoor is 'curling parents'.

Verantwoordelijkheid

Geef uw kind verantwoordelijkheid die past bij de leeftijd en de ontwikkeling van het kind. Het is ook belangrijk om uw kind geen verantwoordelijkheden te ontnemen die hij of zij al wel aankan. Er treedt dan aangeleerde hulpeloosheid op. De taak van de ouders wordt steeds meer een coachende taak.

Normen en waarden

De normen en waarden die wij als ouders hanteren, ontleen we aan de Bijbel. Dat moet voor de kinderen ook duidelijk zijn en daar valt niet aan te tornen. De eerste 7 jaren zijn belangrijk omdat deze kinderen dan ontvankelijk zijn voor normen en waarden. Vanaf 7 jaar neemt het kind de normen en waarden over die voorgeleefd en aangeleerd zijn. Voor veel hoogbegaafde kinderen geldt dat zij normen en waarden accepteren als deze uitgelegd zijn en als er inzicht wordt gegeven in het belang van deze normen en waarden. Een belangrijke taak voor ouders dus, evenals het handhaven ervan.

Veiligheid

Veiligheid is een belangrijk onderwerp. Ouders weten wat veiligheid voor hun kind inhoudt. Een hoogbegaafd kind ziet vaak geen gevaar omdat zij een goed plan uitgedacht hebben. Echter speelt de leeftijd en wat een kind fysiek aankan een grote rol. Het is de taak van de ouders om hun kind hierin te begeleiden.

Gezondheid

Hoogbegaafde kinderen hebben vaak ideeën en gedachten die moeilijk om te buigen zijn. Een hoogsensitief kind eet bijvoorbeeld geen groenten omdat hij of zij de structuur en de smaak niet lekker vindt. Het kan ook zijn dat het kind eetproblemen heeft door wat voor oorzaak ook. Als dit aan de orde is, hebben ouders de taak om dit te bespreken met een arts en met het kind zelf. Ook komt het voor dat een kind weigert om te douchen. In een gesprek kan inzicht gegeven worden waarom dit toch echt moet en kunnen er afspraken gemaakt worden. Er moet dus niet alleen aandacht zijn voor het mentale welzijn, maar ook voor het lichamelijke welzijn.

Opvoedprincipes

- Regels opstellen voor thuis en school
- Regels worden uitgelegd
- Spreek verwachting uit en ga er ook vanuit dat de rol/taak goed opgepakt wordt
- Bespreek gedrag behorend bij de regel
- Bij ongewenst gedrag: aanspreken op verantwoordelijkheid en eigen keuzes
- Geen straf, maar gevolgen laten ervaren

Verbindende communicatie

Verbindende communicatie is voor hoogbegaafde kinderen erg belangrijk. Zij zijn heel gevoelig voor de toon waarop iets gezegd wordt en voor de bijbehorende non-verbale communicatie. De kinderen prikken dwars door een verkeerde communicatie heen. Wees eerlijk en direct en vertel uw kind wat zijn of haar gedrag met u doet.

Als er een probleem is, geef dan een korte samenvatting zonder een waardeoordeel uit te spreken. Leg ook uw drijfveer uit. Het is ook belangrijk om het gevoel wat u als ouders hebt, te benoemen zodat het duidelijk wordt voor uw kind dat het gaat om zijn of haar gedrag en niet om wie hij of zij is.

Gebruik hierbij geen voltooid deelwoorden want deze woorden hebben vaak een oordelend effect.

Bij verbindende communicatie is het ook belangrijk om wat u als ouder wilt, mee te delen in een verzoek. U houdt dan de communicatie open en het nodigt uit tot gesprek. Uiteindelijk bent u als ouder wel degene die de beslissing neemt.

Gezin

Bij jonge kinderen wordt gesproken over een ontwikkelingsvoorsprong i.p.v. hoogbegaafdheid. Er worden bijna geen onderzoeken gedaan bij kinderen jonger dan 4 jaar om het IQ te bepalen. Maar er zijn wel kenmerken die wijzen op een ontwikkelingsvoorsprong. Professor Mönks geeft in zijn boek 'Hoogbegaafdheid bij kinderen' aan dat het belangrijk is om vroeg te signaleren. Al bij baby's kan door observeren een ontwikkelingsvoorsprong gesignaleerd worden. Ouders zien dat hun baby vlak na hun geboorte al actief om zich heen kijkt en mensen en objecten observeert.

Een vroege signalering is belangrijk omdat het problemen als onderpresteren kan voorkomen. Het is voor ouders ook goed om te weten dat er een ontwikkelingsvoorsprong is zodat zij op een adequate manier kunnen reageren op het gedrag van hun kind.

Als meer kinderen in het gezin hoogbegaafd zijn en ouders reageren adequaat, kan dit bij mensen uit de omgeving veel onbegrip oproepen. "Praat niet teveel met je kinderen maar stel grenzen. Jouw wil is wet" of "Mag jouw kind dit al doen? Daar is het toch nog helemaal niet aan toe?" Dit roept bij veel ouders onzekerheid op en kiezen zij er dan voor om niet meer over de problemen te praten. De druk wordt voor ouders nog zwaarder om de goede weg te kiezen.

In de communicatie in het gezin zelf kunnen ook veel confrontaties ontstaan. Broers en zussen begrijpen vaak niet waarom een jonger broertje of zusje andere dingen mag doen dan zij. Of dat bijvoorbeeld hun broertje op dezelfde tijd naar bed mag als zijn oudere zus. Dit levert frustraties op en het is goed om dit in het gezin te bespreken.

Wees open in de communicatie, geef inzicht en luister naar wat uw kinderen zeggen. Het is aan te bevelen om gezamenlijke activiteiten te plannen om de onderlinge band te versterken.

Blijf ondanks zorgen en conflicten de mooie vlinder zien!

Clarisa Polinder
www.kleineeinstein.nl

n.a.v. bijeenkomsten najaar 2021/ voorjaar 2022

Contactgroep Hoogbegaafdheid

